

INLEIDING

Als een wervelwind maakte hij zijn intrede in de Formule 1. Een ster in de dop. Zonder dat de autosportwereld enig benul had van wat ze te wachten stond. Voor veel fans deed de naam Verstappen denken aan de jaren negentig en begin 2000, toen de vader van Max, Jos 'The Boss', Formule 1 reed. Met zijn openhartige persoonlijkheid en agressieve stijl gaf hij niet alleen kleur aan de sport, hij zorgde af en toe ook voor de nodige opschudding. Zonder daadwerkelijk impact te maken, want zijn ster vervaagde voordat hij écht kon imponeren.

Maar vrijwel onmiddellijk nadat Jos van het F1-toneel verdween, werd het tweede Verstappen-offensief in gang gezet. Als je een experiment zou kunnen doen om de perfecte coureur te creëren, zou de uitkomst waarschijnlijk veel gelijkenis hebben met Max Verstappen. Zelfs onder F1-coureurs was zijn geboorterecht uniek: een samensmelting van genen en opvoeding zo intens, dat die in een laboratorium uitgedokterd had kunnen zijn. Want Max is niet alleen de zoon van Jos, hij is ook de zoon van Sophie Kumpen, destijds een van de allerbeste karters ter wereld. Ze racete tegen Jenson Button, Giancarlo Fisichella, Jarno Trulli en andere bekwa-

me maar minder succesvolle racers zoals Christian Horner. Had ze haar dag, dan versloeg Sophie ze allemaal. Ze was geweldig, getalenteerd en slim.

Maar bestaat er eigenlijk zoiets als een snelheids-gen? Is Max een geboren wereldkampioen? Is het die dubbele dosis race-DNA die ervoor heeft gezorgd dat al zijn neuronen en synapsen vanaf zijn geboorte gelijk aan het werk gingen? Die hem niet alleen zijn felle en competitieve persoonlijkheid gaf, maar ook zijn bovennatuurlijke gevoel voor de fysieke grenzen van banden op het asfalt, die nodig zijn om van hem een kampioen te maken? Of was het echte geschenk dat Max is grootgebracht op de kartbaan? Opgevoed met de geur van verbrand rubber en tweetaktbrandstof in zijn neusgaten, door een van de taaiste, meest veeleisende en soms ronduit engste competitieve vaders ooit?

In een poging om erachter te komen of sportgenen überhaupt bestaan is er al meer dan honderdduizend uur aan wetenschappelijk onderzoek gedaan. Worden experts op welk gebied dan ook geboren of gemaakt? En welke combinatie van genen en opvoeding is vereist om elk aangeboren potentieel volledig tot bloei te brengen?

In zijn boek *The Sports Gene. Talent, Practice and the Truth About Success* uit 2014 heeft David Epstein baanbrekend werk verricht door al het beschikbare bewijsmateriaal samen te brengen. ‘Het resultaat van dit expertiseonderzoek kan worden samengevat in een zin die als een kapotte grammofoonplaat herhaaldelijk terugkeerde in mijn interviews met psychologen die dit onderwerp onderzoeken: ‘Het is software, geen hardware.’ Dat wil zeggen, de zintuiglijke

sportvaardigheden – die de toppers van de amateurs scheiden – worden aangeleerd of gedownload als software, door te oefenen.

Dat onderzoek was echter gebaseerd op atletiek. Vergelijkbaar onderzoek om te bepalen of dat ook geldt voor de autosport is er niet. Maar er is wel wat onderzoek gedaan dat het selectieproces van gevechtspiloten ondersteunt en dat aardig wat overeenkomsten lijkt te hebben met de autosportwereld. De uitkomst daarvan lijkt echter meer overeen te komen met de ‘hardware’-theorie. Met andere woorden: de vaardigheden zijn aangeboren en er zijn tussen individuen aanzienlijke verschillen in natuurlijke aanleg, al voordat er überhaupt begonnen wordt met trainen.

Beide theorieën zijn waarschijnlijk juist. Er zijn verschillen in ‘natuurlijk’ vermogen en tegelijk is de 10.000 uur-regel van toepassing, een bekend begrip uit het boek *Outliers* van journalist Malcolm Gladwell. De door Gladwell gepopulariseerde 10.000 uur-regel is gebaseerd op een essay uit 1993 van de psycholoog Anders Ericsson, die met zijn team van de Florida State University topviolisten aan de Muziekacademie van West-Berlijn bestudeerde.

Die ‘regel’ suggereert dat het verschil tussen het wel of niet behalen van de top hem erin zit of je je voor je twintigste – gedurende bij elkaar opgeteld 10.000 uur – structureel inspant om je zwakke punten en fouten te overwinnen en elimineren, terwijl je ondertussen je prestaties met regelmaat genadeloos onder de loep neemt om verbeterpunten te vinden.

Leuk is anders – en alleen de meest vastberaden en gemotiveerde mensen houden dit vol – maar het is volgens Erics-

son essentieel voor succes op elk vlak. Het stelt topsporters in staat om gedetailleerde, complexe cognitieve modellen op te bouwen, waarmee ze niet alleen kunnen vertrouwen op hun pure reactiesnelheid en -vaardigheden, maar op een onbewuste manier ook kunnen anticiperen en reageren op bewegingen van hun tegenstanders.

Heeft Max dus een aangeboren ‘natuurlijk’ vermogen? Wanneer een kind van vier in een kart klimt, ermee over de baan scheurt en al rap sneller is dan kinderen die het al jaren doen, valt dat moeilijk te ontkennen.

Komt hij aan zijn 10.000 uur? Absoluut. En meer dan dat. Hoe kan het ook anders met Jos als vader. Ook toen Jos Formule 1 reed, was hij nauw betrokken bij de kartsport. Hij was een van de grootste experts op dat gebied en verdiende er zijn brood mee. Max was vier jaar toen hij zijn eigen kart wilde hebben. Toen hij te horen kreeg dat hij nog een jaar of twee moest wachten, kreeg hij zulke driftbuien dat Sophie er bij Jos op aandrong dat het voor iedereen makkelijker was als het eerder zou gebeuren, niet later. Jos stemde met alle plezier in.

Maar toen Max enkele jaren later vroeg of hij mocht gaan racen, toen het al duidelijk was dat hij aanleg had voor de sport, stond Jos erop dat het goed moest gebeuren. Het was immers geen spelletje. Geboren als een Verstappen was er voor Max geen andere optie dan volledige toewijding. Want in deze omgeving werd zowel het verlangen om te racen als de harde leerschool als vanzelfsprekend beschouwd.

♦

En wat te denken van de ambities van Jos, die hij nu via zijn zoon botviert? Zijn die los te koppelen of wil hij via Max de fouten in zijn eigen carrière rechtzetten? Er was namelijk veel opwinding rond Jos geweest toen hij zijn F1-debuut maakte. Deze wilde gast uit de kampers- en slopersgemeenschap was namelijk een grote sensatie in het karten en in de juniorcategorieën van de autosport.

Zelfs voor de meest begaafde en ambitieuze coureurs, ook degenen die het voordeel hebben van een vermogende familie, is de wereld van de autosport vaak verwarrend. Het kost tijd om haar goed te begrijpen. Je gewoon ergens inkopen geeft je geen kennis en slimheid, en dat terwijl je die juist nodig hebt om je kansen te vergroten. Want er zijn eindeloze valkuilen en landmijnen, die zelfs de meest veelbelovende carrières kunnen doen ontsporen. Het daadwerkelijk verwerven van die kennis begint pas als het kind eenmaal racet, en zelfs voor snelle, slimme leerlingen kan het jaren duren voor ze het onder de knie hebben. Maar voor Max werd de weg geplaveid door iemand die het zelf had meegemaakt. Die bereid was om zich voor 100 procent toe te leggen op het managen van zijn carrière, en die bovendien de misstappen wist te vermijden die hij zelf begaan had. Het was een tienjarig project dat de Verstappens tot een onvermijdelijke, niet te stoppen kracht zou maken.

De kern van het racen wordt niet alleen gevormd door hard werken en kennisvergaring; de juiste houding is ook essentieel. En die race-houding is niet voor iedereen weggelegd. Het is een obsessie, waarin slechts minimale ruimte is voor andere interesses, voor relaties buiten het racen, voor

het begrijpen van de wereld buiten de racebubbel. Het is een allesomvattende houding: reacties op prikkels en oplossingen voor problemen moeten a) juist zijn, en b) direct en zonder vertraging worden uitgevoerd. Met focus alleen kom je er niet. Het moet je helemaal in zijn greep hebben. Steeds oplossingen bedenken om nog sneller te zijn, vanuit jezelf of vanuit je auto, dat is wat je vrijwel constant bezig moet houden. Er zijn zo veel ontdekkingen te doen, maar die achterhaal je niet zonder dwang en de juiste werkhethiek.

Een circuit verlaten met het gevoel dat er meer in gezeten had dan je eruit gehaald hebt, is onverdraaglijk en volkomen onaanvaardbaar. Het is misschien oké voor hobbycoureurs. Het is misschien oké voor die verwende kinderen die racen om het plezier en de complimenten. Maar het is niet oké voor degenen die een groter doel voor ogen hebben.

‘Ik heb met veel geweldige coureurs gewerkt,’ zegt Kees van de Grint. De bandenengineer van Bridgestone heeft met Jos gewerkt van de karts tot de F1, en heeft bovendien de ontwikkeling van Max van dichtbij meegemaakt. ‘Maar de manier waarop zij de dingen aanpakten, is niet normaal. Zelfs niet volgens de normen in de racerij. Het was extreem. De vastberadenheid van deze mensen om nergens op in te leveren was ongelooflijk. Ik geloof niet dat Max, op die leeftijd, veel zeggenschap had. Dit werd allemaal besloten door Jos. Maar ze hebben alles gegeven. Alles. Zoals na een test teruggaan naar de kartbaan als het opeens was gaan regenen, om zo ervaring op te doen onder natte omstandigheden, voor het geval het ook zou gaan regenen tijdens de race. Hun aanpak om de motor of de kart sneller te maken, de

uren die ze eraan besteed hebben, het werk dat ermee gemoeid was. Ik heb nog nooit zoiets gezien.’

Ook toen Jos Formule 1 reed, had hij zijn hart verpand aan het karten. Hij leidde teams, hij prepareerde motoren en verkocht die. Zo won Giedo van der Garde in 2002 het wereldkampioenschap karting met een Jos Verstappen-motor. Zelfs tussen de Grands Prix door was Jos op de kartbanen van Europa of in zijn werkplaats te vinden, altijd hard aan het werk, zoals Van der Grint zich herinnert. ‘Zelfs toen Jos Formule 1 reed, nog voordat Max kartte, kon het lastig zijn om hem naar een testdag te krijgen als die samenviel met een belangrijke kartbijeekomst. Zijn focus lag altijd op het karten.’ Dus vanuit een competitief oogpunt had de jonge Max zich geen betere omgeving kunnen wensen. Pa was al actief in de kartsport en wist precies waar het voordeel ten opzichte van de concurrentie te behalen viel. De kansen van Max werden dus onmiddellijk bij het begin van de race gemaximaliseerd.

Hoewel het korte lontje van Jos op momenten van spanning af en toe ook zichtbaar is bij Max, is zijn onderliggende karakter wat gelijkmatiger en raakt hij niet zo snel in de stress als zijn vader. Max lijkt wat dat betreft meer op Sophie dan op Jos. Die eigenschap zorgde ervoor dat Jos wel eens het gevoel kreeg dat Max het allemaal niet zo serieus nam, wat tot een aantal incidenten tussen vader en zoon heeft geleid. Maar onder zijn ontspannen, open houding, de bereidwillige glimlach en de makkelijke grappen is de houding van Max die van een racer pur sang. Met het vizier naar beneden is hij, zoals zijn Red Bull-teambaas Christian Horner hem

omschrijft, 'een volbloed. Hij heeft een sterke wil en kan veerkracht uit de hoek komen als de emoties hoog oplopen. Max houdt zich niet in. Maar je weet dat je 100 procent van hem krijgt, en zijn mentale veerkracht is de sterkste die ik ooit gezien heb. Hoe hij onder druk presteert, is fenomenaal. En hoe meer druk je uitoefent, hoe beter hij presteert. Gewoon fenomenaal.'

Als geboren racer had Max natuurlijk een voorsprong, maar hij beschikt ook over de juiste honger en toewijding. Zijn vastberadenheid heeft hij van Jos geleerd. Soms volgens het boekje, maar bij tijd en wijle ook directer. De manier waarop hij dat heeft gedaan, staat in geen enkele handleiding voor ouders. Het was zo nu en dan grensoverschrijdend en is om die reden ook bekritiseerd.

Neem het incident, nu een bekende anekdote, in Napels in 2012, toen een suffe fout van Max ertoe leidde dat een woedende Jos zijn 15-jarige zoon achterliet bij een benzinstation. Of die keer dat Jos hem, na een ander incident op de kartbaan, terug liet lopen van het circuit naar het hotel. Lopend in zijn raceoverall en met zijn helm op werd Max opgepikt door een voorbijganger, die hem een lift gaf naar het hotel. Toen Jos hem eerder zag aankomen dan verwacht, vroeg hij Max hoe hij dat zo snel gedaan had. Toen Max hem dat vertelde, bracht Jos hem terug naar het punt waar hij was opgehaald om hem alsnog de straf te laten ondergaan. De manier waarop Jos zijn punt duidelijk maakte was niet zachtaardig, stil of subtiel. Max moest luisteren, want ze hadden een doel. Het doel om van hem de beste coureur te maken die hij maar kon zijn. En Jos kende maar één manier om dat te doen.

Compromissen waren niet aan de orde, en gekwetste gevoelens waren van ondergeschikt belang.

Maar om een kans van slagen te hebben, moest Max meer zijn dan alleen enorm getalenteerd. Het vereiste ook een speciale persoonlijkheid, een combinatie van assertiviteit en gedrevenheid die nodig was om succesvol te worden als coureur, maar dan zonder de rebelse kenmerken die daarmee vaak worden geassocieerd. En dat vroeg om de veerkracht om bestand te zijn tegen Jos' benadering, zonder in dezelfde fouten te vervallen.

Om te zorgen dat de harde hand van Jos het gewenste effect had, was volledige inzet van Max een vereiste. Maar dat is niet eens zo buitengewoon, aangezien hij nooit anders gewend is geweest. Wat wel bijzonder is, is dat Max zijn eigen identiteit behouden heeft, ondanks de constante aanwezigheid van zo'n extreem personage als zijn vader.

'Max is de diplomaat,' zegt zijn moeder. 'Hij wil het altijd goedmaken.' Gezien de dominante persoonlijkheid van Jos en het pittige en intelligente karakter van Sophie, is het gemakkelijk voor te stellen dat de jonge Max heel wat heeft proberen recht te zetten in de eerste 11 jaar van zijn leven, voordat zijn ouders uit elkaar gingen.

Wanneer je vandaag de dag met hem praat, merk je echter niets aan hem. Hij is ontspannen en sociaal, met een bereidwillige glimlach. Het meest bijzondere deel van zijn persoonlijkheid, het meest kritische deel ook, is dat hij zich door niets laat intimideren. Hij is voor niemand bang. Reputaties maken geen indruk op hem, en hebben dat ook nooit gedaan. Hij is openhartig en op het circuit in elk duel altijd dominant.